

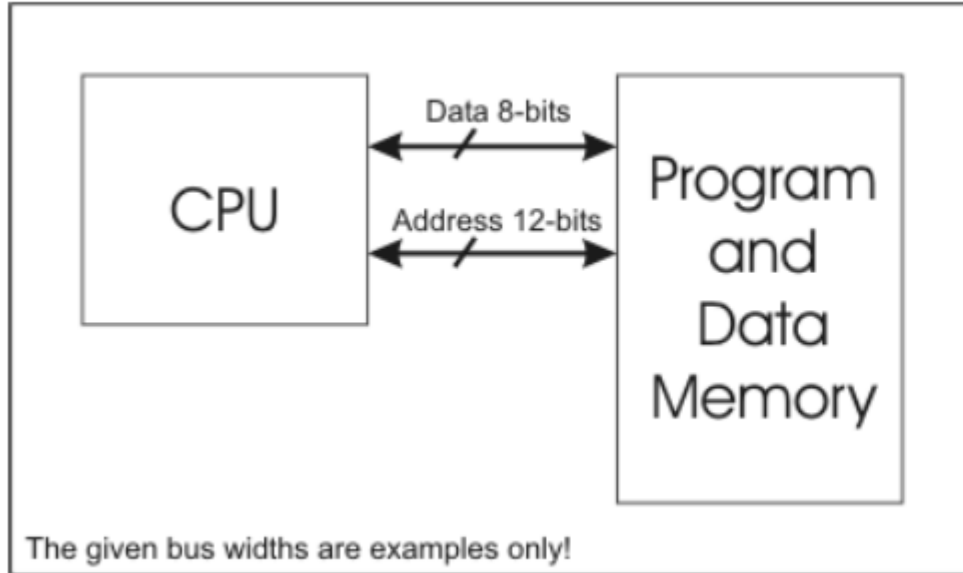
BLM312 Mikroişlemciler

Microprocessor Architecture - Memory Systems

Outline

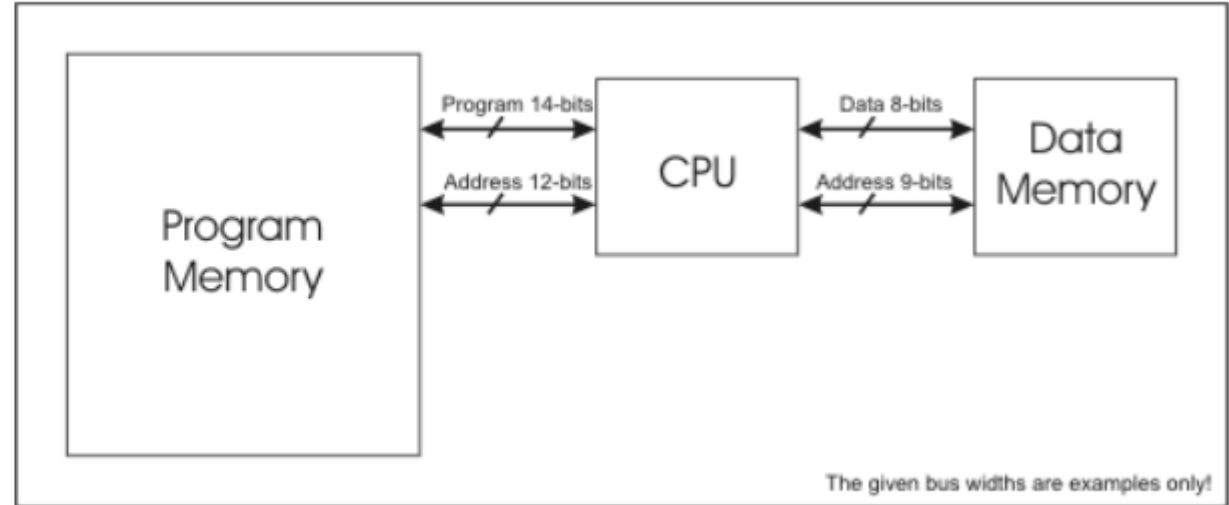
- Memory
  - Von Neumann vs. Harvard Architecture
  - Types of Memory
  - Memory Chips
  - Memory Interfacing
- Memory Architecture – A closer look
- Memory Architecture for Intel Processor
  - Memory Addressing
  - Registers for Programming Use

Von Neuman & Harvard Architectures

Von Neuman architecture

Alan kullanımı bakımından verimlidir (**area efficient**), fakat daha yüksek veri yolu bant genişliği gerektirir çünkü komutlar ve veriler, bellek için rekabet etmek zorundadır.

Harvard architecture

Harvard mimarisi, ayrı bellekli makineleri tanımlamak için icat edilmiştir.

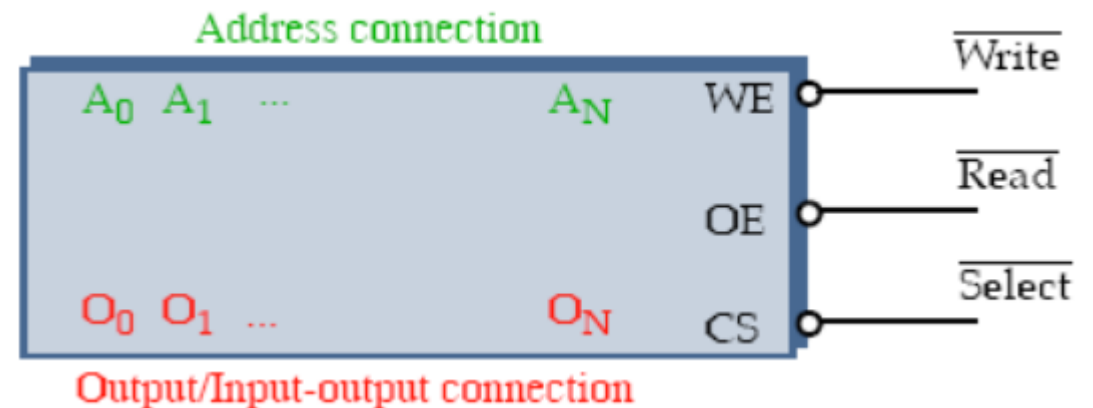
Speed efficient : artırılmış verimlilik

Outline

- **Memory**
  - Von Neumann vs. Harvard Architecture
  - **Types of Memory**
  - Memory Chips
  - Memory Interfacing
- Memory Architecture – A closer look
- Memory Architecture for Intel Processor
  - Memory Addressing
  - Registers for Programming Use
  - Segmented Mode
  - Protected Mode

Types of Memories

- İki temel tür:
  - ROM: Read-only memory
  - RAM: Read-Write memory (a.k.a. random access memory)
- Yaygın olarak kullanılan dört bellek:
  - ROM
  - Flash, EEPROM
  - Static RAM (SRAM)
  - Dynamic RAM (DRAM), SDRAM, RAMBUS, DDR RAM
- Genel bacak(pin) konfigürasyonu:

General Pin Configuration

- **Address pins:** bellek hücrelerini seçen giriş uçları. A₀'dan A_N'ye etiketlenmiştir. Örn. 16k x 1 (16Kbit) ve 2k x 8 (2KByte)
- **Output/Input (or Data) Pins:** bellekten okuma veya belleğe yazma yapmayı sağlayan uçlar. O₀'dan O_N'ye etiketlenmiştir.
- **Control Pins:**
  - **Select Pin:** bellek cihazını seçen veya etkinleştiren giriş ucu
  - **Write Pin:** bellek cihazına yazmayı belirten giriş ucu
  - **Read Pin:** bellek cihazından okumayı belirten giriş pini

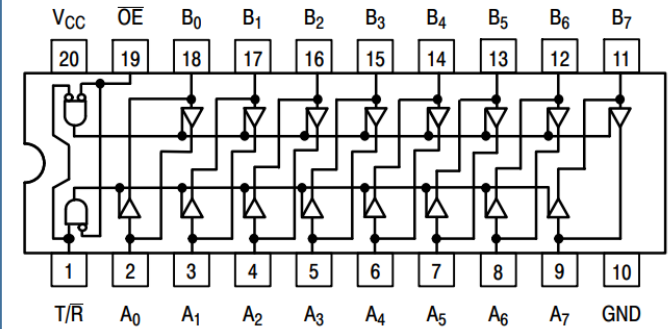
Outline

- **Memory**
  - Von Neumann vs. Harvard Architecture
  - Types of Memory
  - **Memory Chips**
  - Memory Interfacing
- Memory Architecture – A closer look
- Memory Architecture for Intel Processor
  - Memory Addressing
  - Registers for Programming Use

Memory Chips (1)

- Adres pinlerinin sayısı, bellek hücrelerinin sayısı ile ilgilidir.
  - Yaygın boyutlar 1K ila 256M hücredir (ve daha da artmaktadır)
  - Bu nedenle 10 ile 28 arasında adres pini mevcuttur.
- Veri pinlerinin sayısı bellek hücrelerinin boyutuyla ilgilidir.
  - Örnek: 8 bit genişliğinde (bayt genişliğinde) bir bellek aygıtının 8 veri pini vardır.
  - 1K X 8** bellek katalog olarak, her biri 8-bit genişliğinde 1K tane bellek hücrelerini belirtir. – Toplam 8Kbit veya 10 adres pinli 1KByte bellek.
  - Veri pinleri tipik olarak okuma-yazma belleklerinde **iki yönlüdür (bi-directional)**.
- Her bellek aygıtında, bellek aygıtını etkinleştiren en az bir yonga seçme (**chip select-CS**) veya yonga etkinleştirme (**chip enable-CE**) veya seçme (**select-S**) pini bulunur.
  - Bu, okuma ve/veya yazma işlemlerini etkinleştirir.
  - Eğer birden fazla varsa, çipin okuma veya yazma için etkinleştirilmesi için tümü 0 olmalıdır.

Octal Bidirectional Transceiver with 3-State Inputs/Outputs MC74AC245, MC74ACT245

TRUTH TABLES

Inputs		Outputs
OE	T/R	
L	L	Bus B Data to Bus A
L	H	Bus A Data to Bus B
H	X	High Z State

H = HIGH Voltage Level

L = LOW Voltage Level

X = Immaterial

Memory Chips (2)

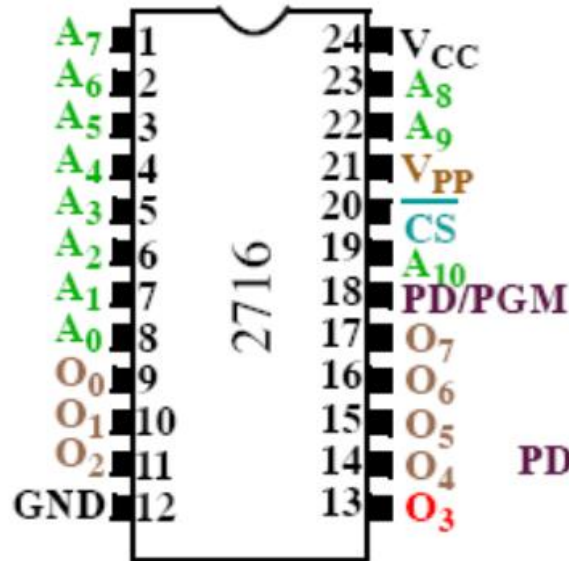
- Her bellek cihazının en az bir kontrol pini vardır.
  - ROM'lar için, bir çıkış etkinleştirme (**output enable-OE**) veya geçit (**gate-G**) pini mevcuttur.
    - OE pini, bir dizi tristate buffer'ı etkinleştirir ve devre dışı bırakır.
  - RAM'ler için, bir okuma-yazma (**read-write-R / W**) VEYA yazma etkinleştirme (**write enable-WE**) ve okuma etkinleştirme (**read enable-OE**) mevcuttur.
    - Çift kontrol pinli cihazlar için (yani, WE ve OE pinlere sahip cihaz), her ikisinin de aynı anda 0 olmama durumu geçerlidir.

Read-Only Memories (ROM) Type

- ROM, programları ve verileri kalıcı olarak (*permanently*) depolar ve güç kaynağı bağlantısı kesildiğinde veriler değişmez.
  - Güç kesildiğinde durumunu korur
- Genellikle geçici olmayan (*non-volatile*) bellek olarak adlandırılır ve bilgisayarın dışında programlanır.
- Type:
  - **ROM**: Fabrikada programlanmıştır, değiştirilemez.
  - **PROM**: Programmable-ROM, yalnızca bir kez programlanabilir.
  - **EPROM**: Erasable-PROM, değiştirilebilir, EPROM programlayıcı kullanılarak programlanabilir ve yüksek yoğunluklu UV ışığına maruz kalırsa silinebilir. Yazılımın sık sık değiştirilmesi gereken uygulamalar için kullanışlıdır.
  - **EEPROM** (Electrically-EPROM) or flash memory: değiştirilebilir, Sistemde elektriksel olarak silinebilir ancak silme için normal RAM'den daha uzun süre gerekir. Uçucu Olmayan RAM (**Non-Volatile RAM**) olarak da bilinir.

EPROMs

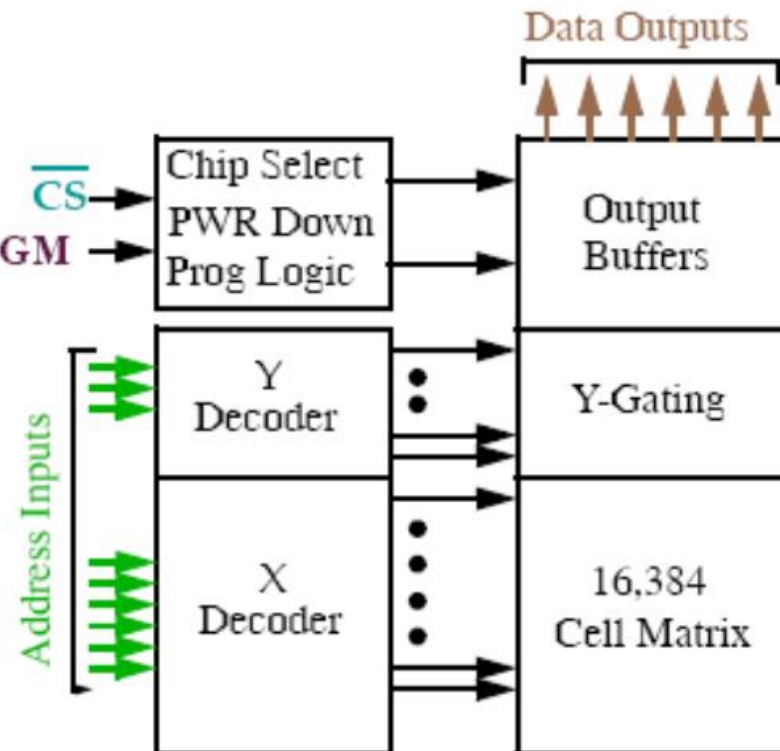
Intel 2716 EPROM (2K X 8):

V_{PP} is used to program the device by applying 25V and pulsing PGM while holding $\overline{CS}$ high.

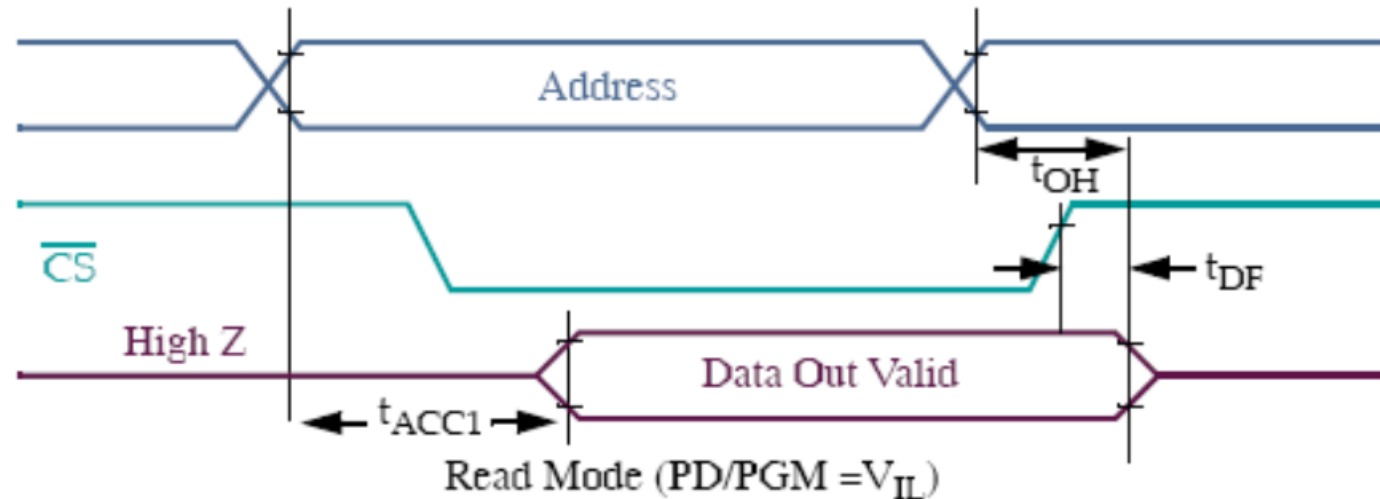
2K x 8 EPROM

Pin(s)	Function
A ₀ -A ₁₀	Address
PD/PGM	Power down/Program
$\overline{CS}$	Chip Select
O ₀ -O ₇	Outputs

EPROMs Timing Diagram

2716 Timing diagram:

Sample of the data sheet for the 2716 A.C. Characteristics.

Symbol	Parameter	Limits			Unit	Test Condition
		Min	Typ.	Max		
t_{ACC1}	Addr. to Output Delay		250	450	ns	$PD/PGM = \overline{CS} = V_{IL}$
t_{OH}	Addr. to Output Hold	0			ns	$PD/PGM = \overline{CS} = V_{IL}$
t_{DF}	Chip Deselect to Output Float	0		100	ns	$PD/PGM = V_{IL}$
...	...	...	...	...	...	...

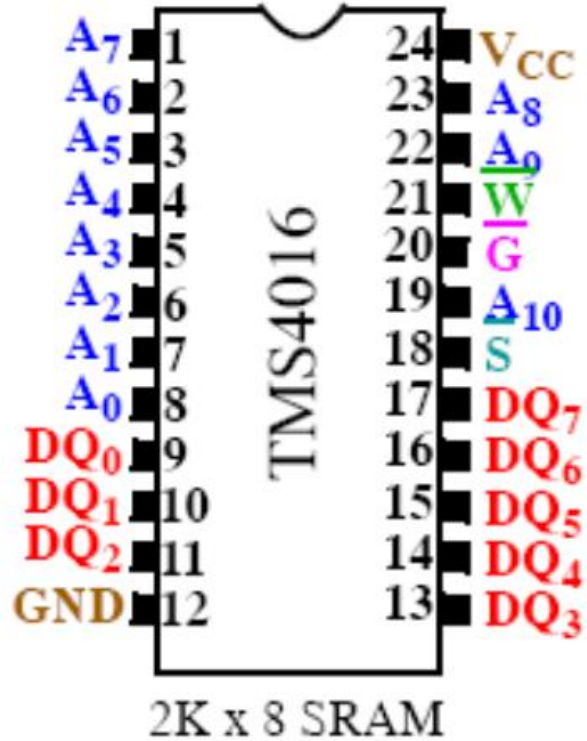
This EPROM requires a wait state for use with the 8086 (460ns constraint).

Read-Write Memory (RAM) Type

- SRAM
  - DC güç uygulandığı sürece verileri saklar (statik) .
  - Çok hızlıdır ve okuma/yazma belleğinin boyutu nispeten küçük olduğunda kullanılır..
  - mesela önbellek, ASIC.
  - SRAM'lerin boyutu sınırlıdır (up to about 128K X 8).
- DRAM
  - Verileri yalnızca 2 veya 4 ms korur.
  - DRAM içeriği tamamen yeniden yazılmalıdır (yenilenmelidir).
  - Üretici, tüm içeriği 2 veya 4 ms aralıklarla yenileyecek şekilde DRAM in dahili yapısını oluşturmuştur.
  - DRAM'ler, 64M X 1 gibi çok daha büyük boyutlarda mevcuttur.

SRAMs

TI TMS 4016 SRAM (2K X 8):

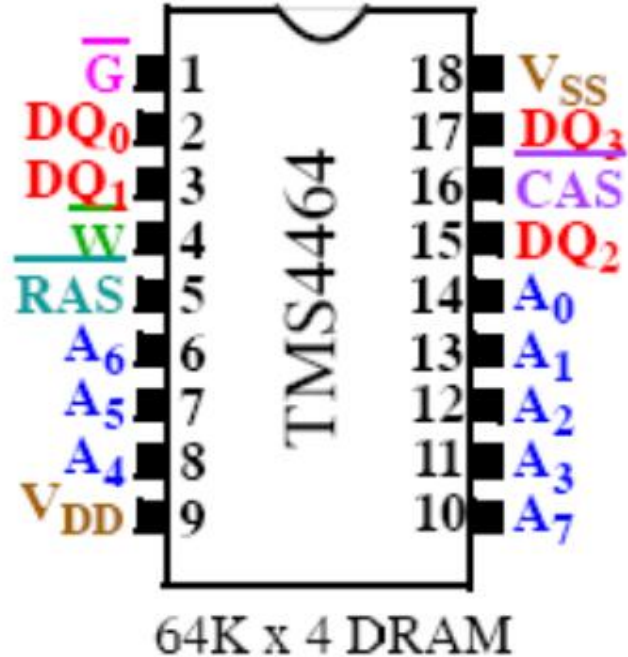

Pin(s)	Function
A ₀ -A ₁₀	Address
DQ ₀ -DQ ₇	Data In/Data Out
$\overline{S}$ (CS)	Chip Select
$\overline{G}$ (OE)	Read Enable
$\overline{W}$ (WE)	Write Enable

- Pin şeması açısından EPROM ile neredeyse aynıdır.
  - Ancak erişim süresi (**access time**) daha kısadır (250ns).
- Önbellekler (**caches**) için kullanılan SRAM'lerin erişim süreleri 10 ns'ye kadar düşüktür.

DRAMs

TI TMS4464 DRAM (64K X 4):

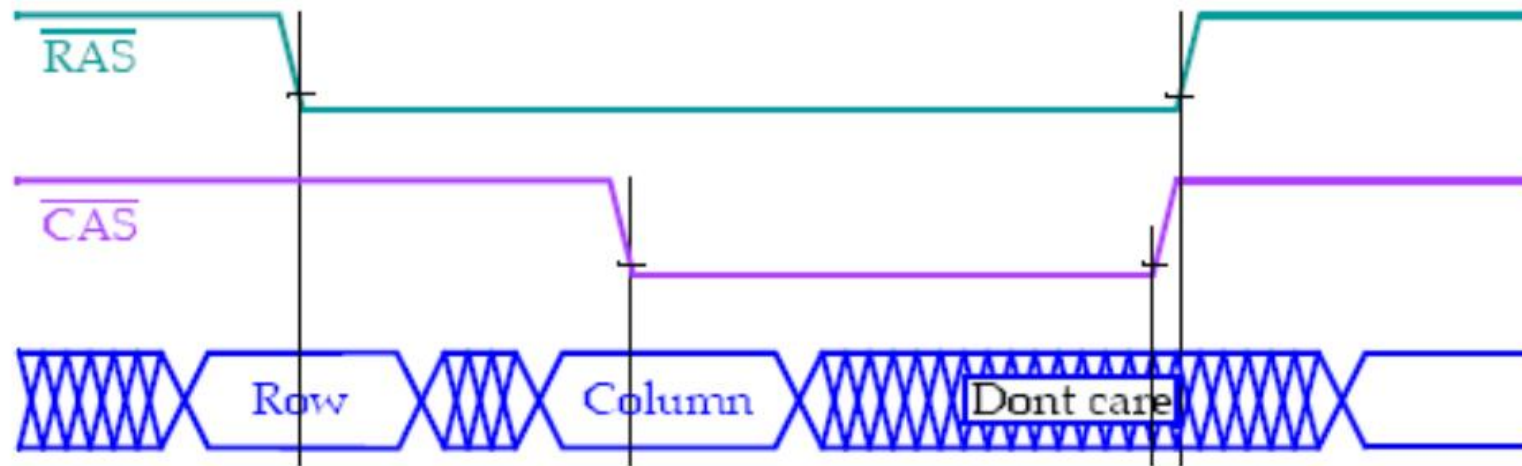

Pin(s)	Function
A ₀ -A ₇	Address
DQ ₀ -DQ ₃	Data In/Data Out
RAS	Row Address Strobe
CAS	Column Address Strobe
G	Output Enable
W	Write Enable

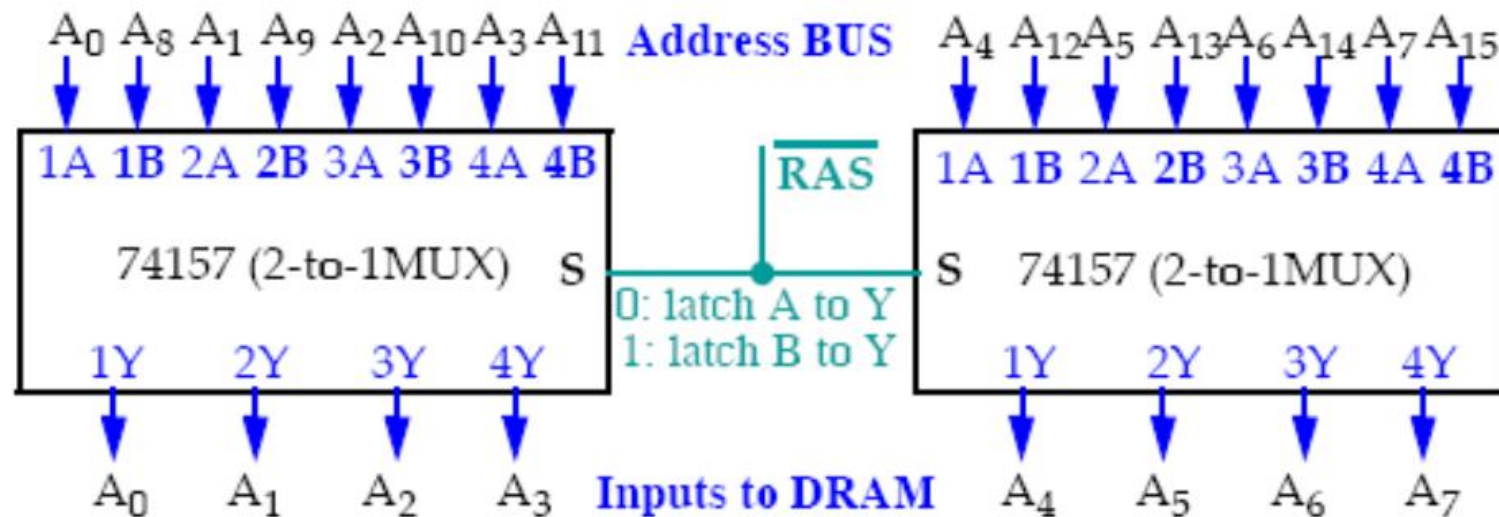
- TMS4464, toplam 256 Kbit veri depolayabilir.
- 64K adreslenebilir konumu vardır, bu da 16 adres girişine ihtiyaç duyduğu anlamına gelir, ancak yalnızca 8 tane vardır.
  - Satır adresi (A0'dan A7'ye) adres pinlerine yerleştirilir ve RAS ucu kullanılarak bir dizi dahili kilit (*latch*) buffer'a yazılır.
  - Sütun adresi (A8'den A15'e) daha sonra CAS kullanılarak diğer dahili kilit buffer'a yazılır.

DRAMs Timing Diagram

TI TMS4464 DRAM (64K X 4) Timing Diagram:

$\overline{\text{CAS}}$ also performs the function of the chip select input.

DRAMs (cont.)

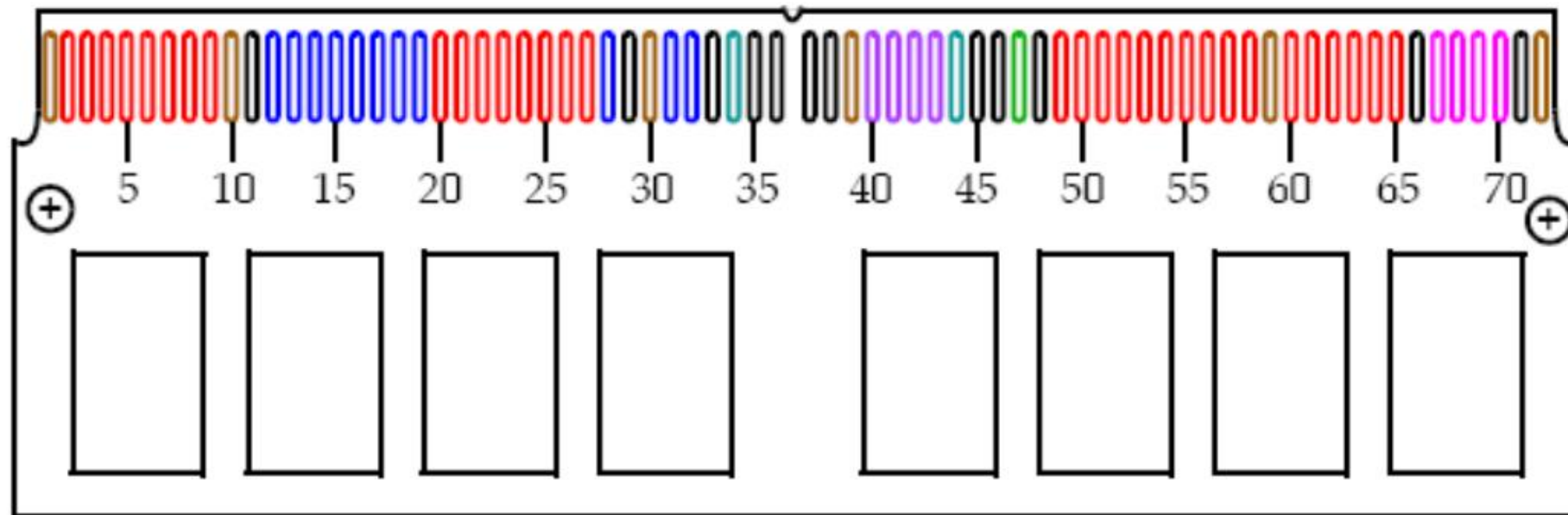
Larger DRAMs are available which are organized as $1M \times 1$, $4M \times 1$, $16M \times 1$, $64M \times 1$, $256M \times 1$.

DRAMs are typically placed on SIMM (Single In-line Memory Modules) boards.

30-pin SIMMs come in $1M \times 8$, $1M \times 9$ (parity), $4M \times 8$, $4M \times 9$.

72-pin SIMMs come in $1/2/3/8/16M \times 32$ or $1M \times 36$ (parity).

V_{SS}	$Addr_{0-11}$	$\overline{RAS}$	$\overline{W}$	NC
V_{CC}	DQ_{0-31}	$\overline{CAS}$	$\overline{PD}_{1-4}$	

DRAMs (cont.)

- Pentium'lar 64-bit genişliğinde veri yoluna sahiptir.
  - 30 pinli ve 72 pinli SIMM'ler bu sistemlerde kullanılmamaktadır.
  - Bunun yerine 64 bit DIMM'ler (*Dual In-line Memory Modules*-Çift Sıralı Bellek Modülleri) standarttır.
    - Bunlar belleği 64 bit genişliğinde organize eder.
    - Kartın her iki tarafına monte edilmiş DRAM'ler vardır ve 168 pindir.
  - Boyutlar arasında 2M X 64 (**16M**), 4M X 64 (**32M**), 8M X 64 (**64M**) ve 16M X 64 (**128M**).
  - DIMM modülü, EPROM içeren ve içermeyen DRAM, EDO ve SDRAM (ve NVRAM) olarak mevcuttur.
    - EPROM, PnP (Plug and Play) uygulamaları için bellek cihazının boyutu ve hızı hakkında bilgi sağlar.

Outline

- Memory
  - Von Neumann vs. Harvard Architecture
  - Types of Memory
  - Memory Chips
  - Memory Interfacing
- **Memory Architecture – A closer look**
- Memory Architecture for Intel Processor
  - Memory Addressing
  - Registers for Programming Use

x86 Terminology on Data

Bit	0
Nibble (4-bits)	0000
Byte (8-bits)	0000 0000
Word (16-bits)	0000 0000 0000 0000
Doubleword (32-bits)	0000 0000 0000 0000 0000 0000 0000 0000
Quadwords	???
Octalwords	???

Endianness

2 types:

– Big Endian:

- Lowest address: MSB
- Highest address: LSB

– Little Endian:

- Lowest address: LSB
- Highest address: MSB

Which one is used by Intel processors?

Inside Memory

Komutlar:

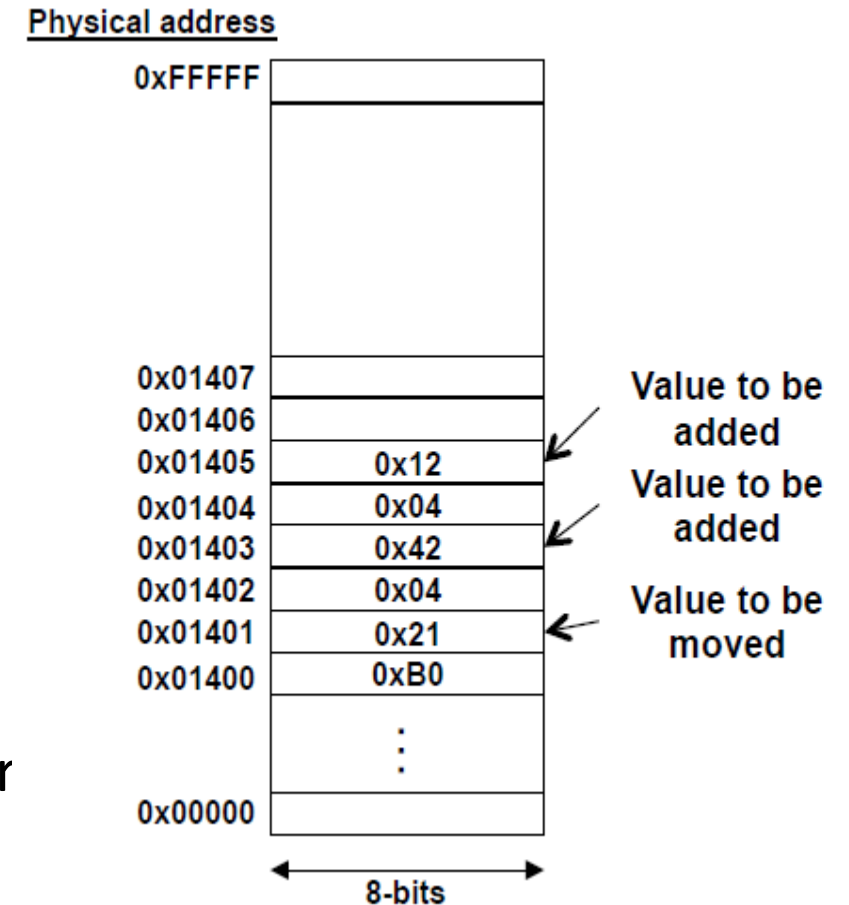
- Move 21H value to A register
- Add the value 42H to A register
- Add the value 12H to the A register

Not:

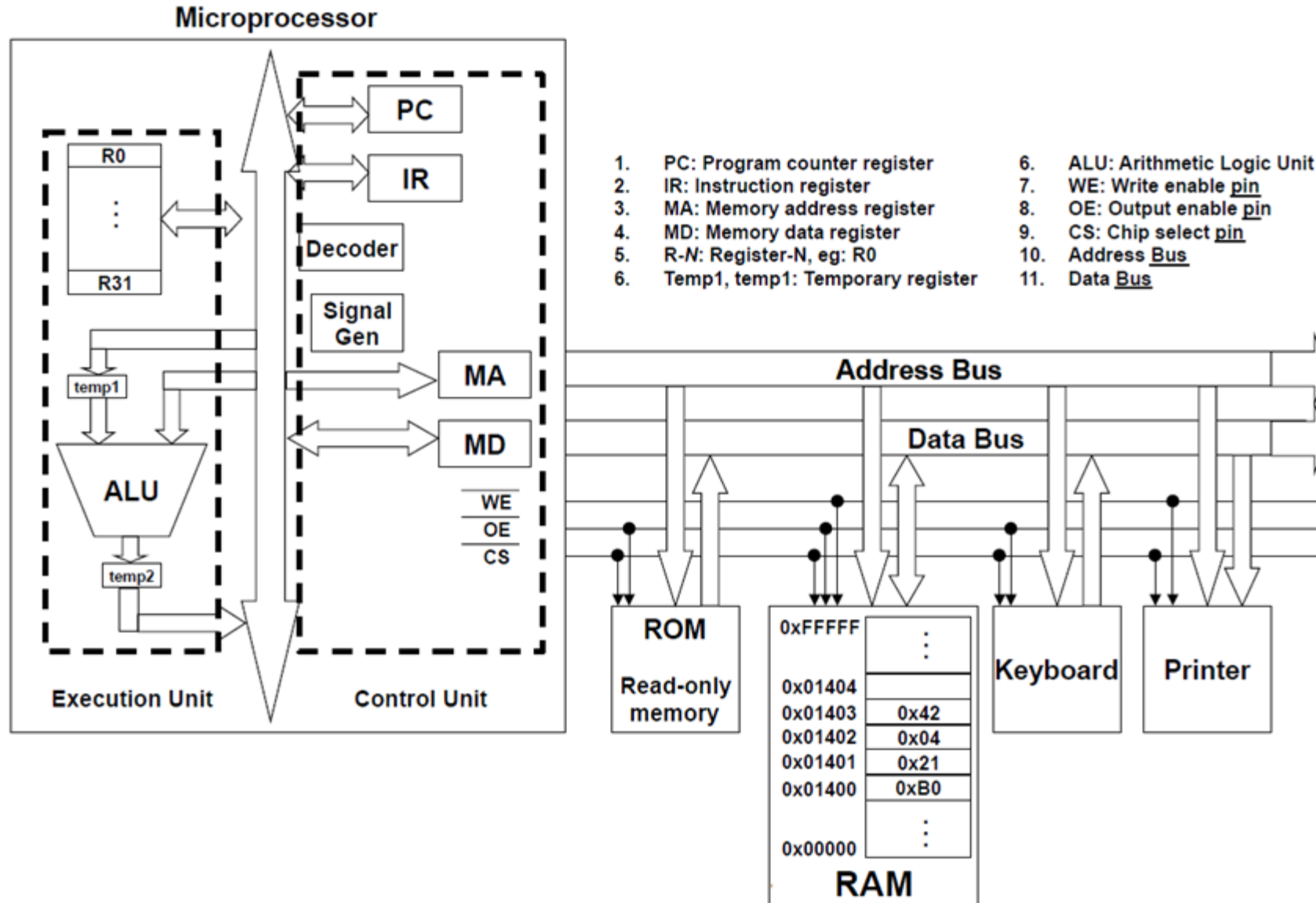
- B0H, bir değeri A registerine taşır (Op-code)
- 04H, bir değeri A registerine ekler (Op-code)

İşlemci eylemleri:

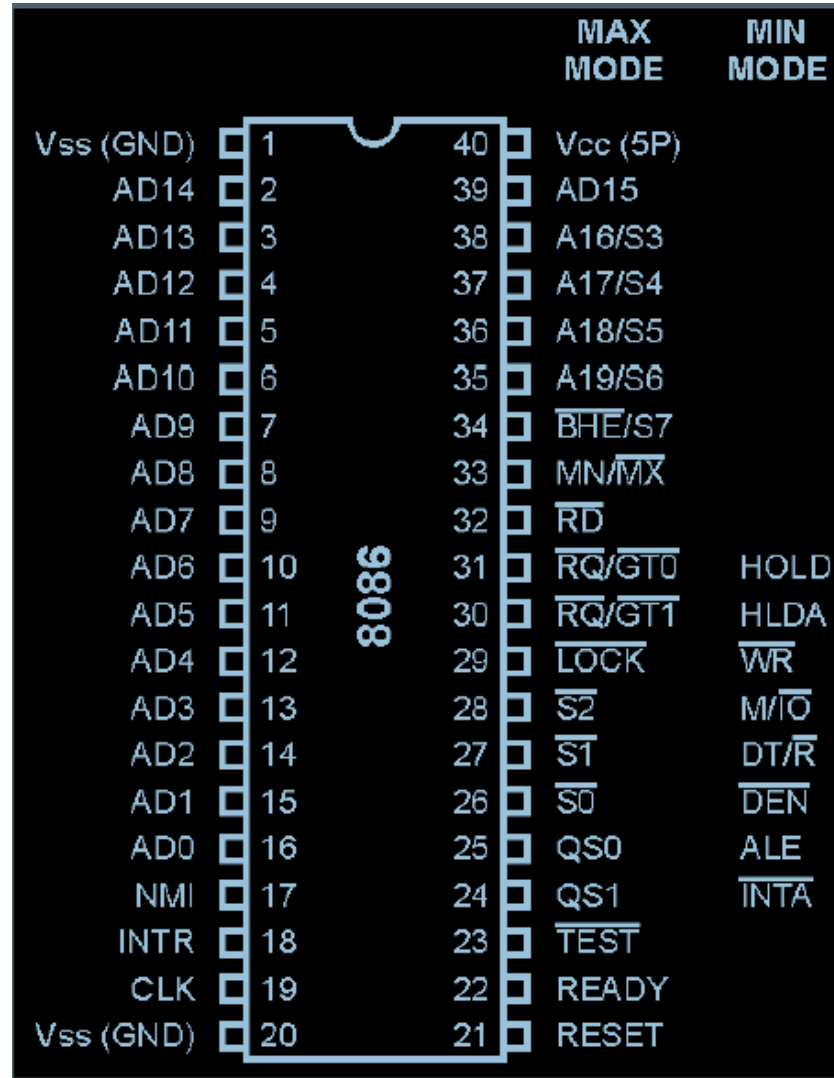
- PC'yi 1400H'ye ayarlar
- CPU, adres yoluna 1400H koyar ve OE sinyalini etkinleştirir
- CPU, B0H op-code'unu çözer ve işlevi anlar
- Fetch Operands, Execute & Store/Writeback
- Sıradaki komut ile devam eder

Processor-Memory-I/O

Intel 8086 Processor Pinout

Basic Architecture: Logical Memory Space

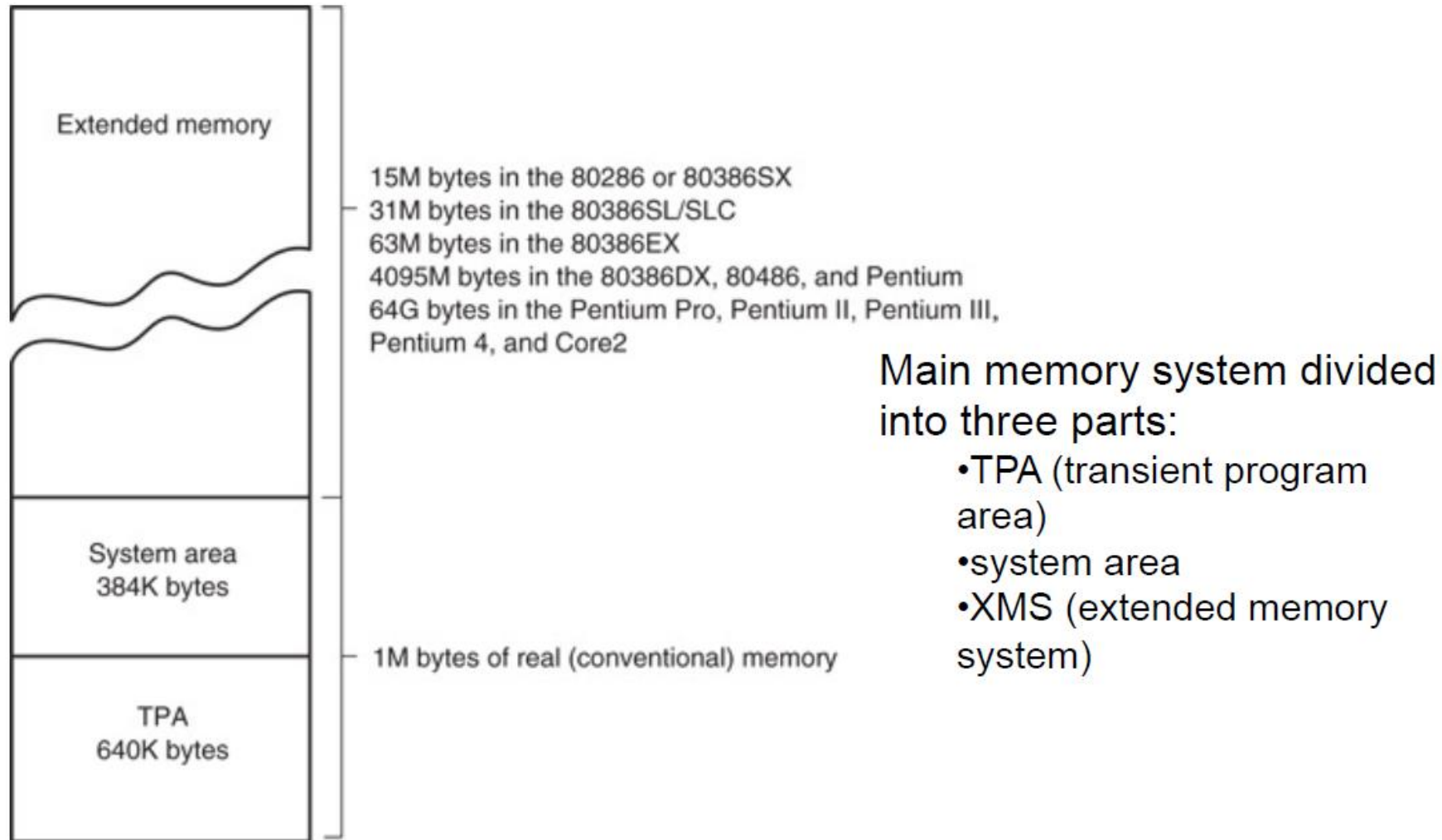
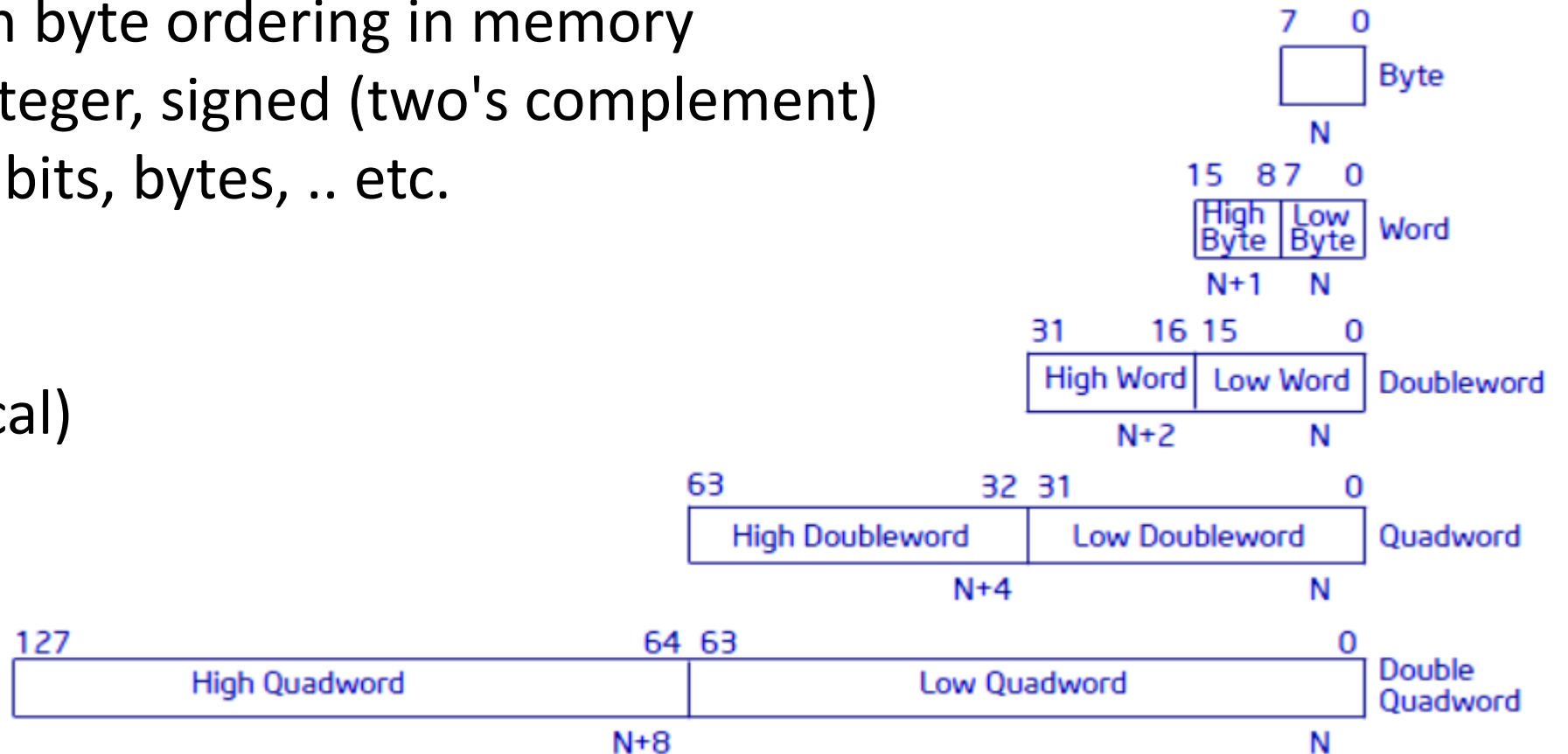

Figure 1-10 The memory map used by Windows XP.

Data Representations in Intel Processor

- Little-endian byte ordering in memory
- Unsigned integer, signed (two's complement)
- FP, string of bits, bytes, .. etc.
- Pointer
  - Near
  - Far (logical)

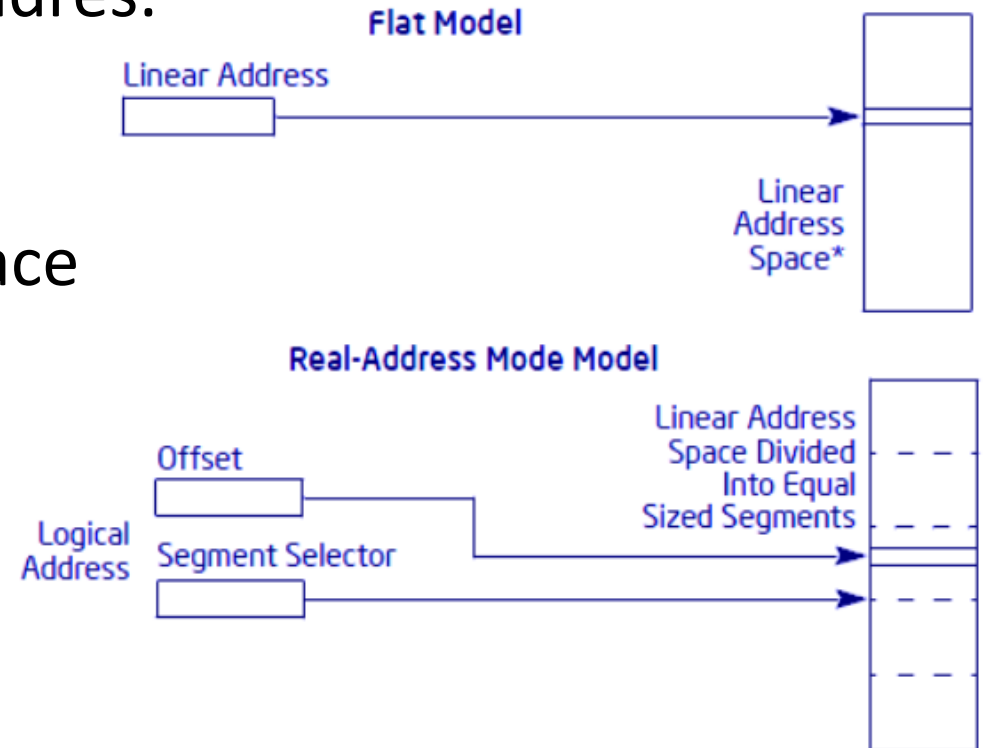
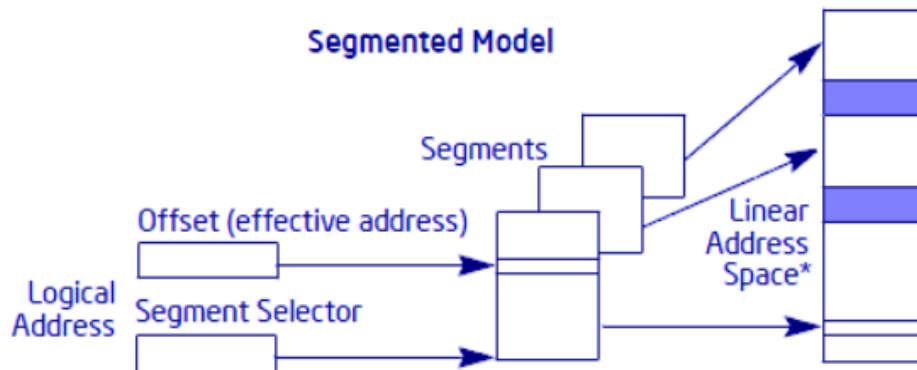

Outline

- Memory
  - Von Neumann vs. Harvard Architecture
  - Types of Memory
  - Memory Chips
  - Memory Interfacing
- Memory Architecture – A closer look
- Memory Architecture for Intel Processor
  - Memory Addressing
  - Registers for Programming Use

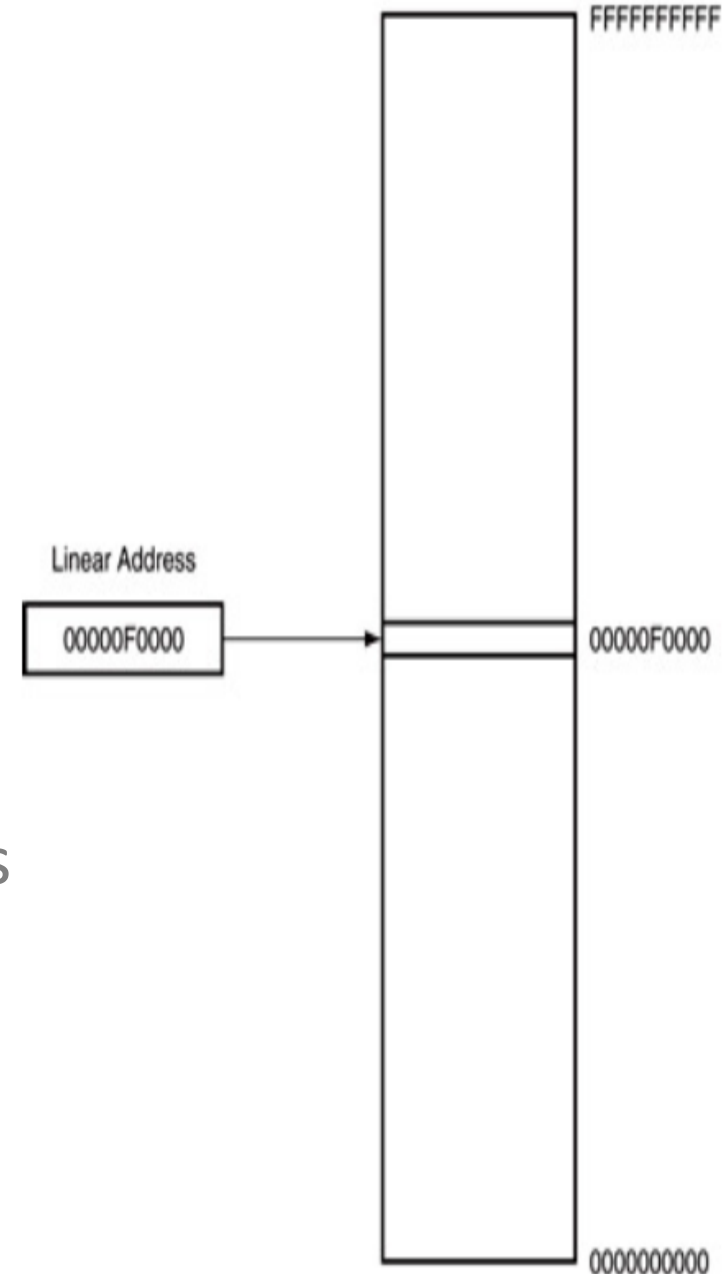
Memory Addressing

- **Flat-address** – 2^{32} byte'tan oluşan tek parça sürekli (continuous) bir adres uzayı
- **Segmented-address** – bir bölüm seçici (segment selector) ve bir ofsetten oluşan mantıksal bir adres.
- 8086 için real-address
  - 64KB lık 16 adet segment
- Linear address space → (paging) physical space

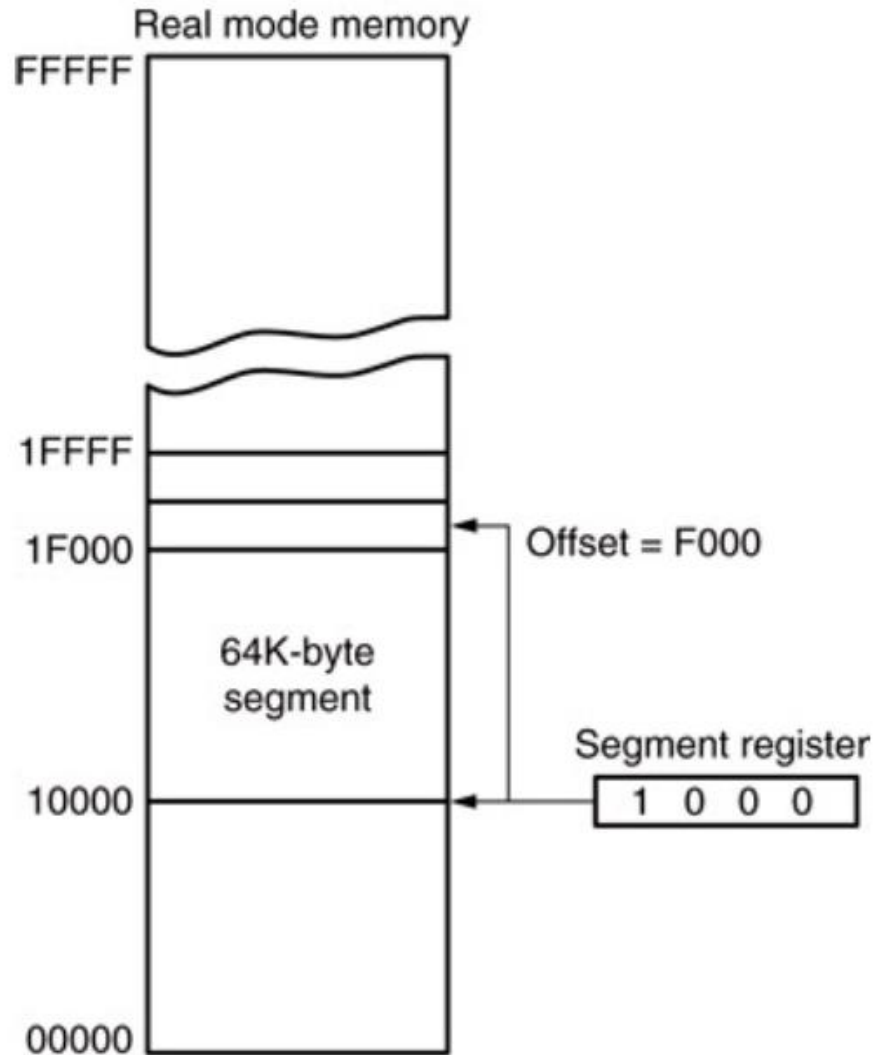

Memory Addressing – Flat Address mode

- Düz adres (*flat address*) modlu bellek sisteminde bölümlleme (segmentation) YOKTUR.
  - Bellekteki bir hücreyi adreslemek için segment registeri kullanmaz
- 40 bit adresli işlemci örneği (1T bayt bellek)
  - İlk hücrenin adresi: 00 0000 0000H;
  - Son hücrenin adresi: FF FFFF FFFFH.
- Gelecekte Intel, 4 Peta bayt belleğe erişmek için adres genişliğini 52 bit'e çıkarmayı planlıyor.
- Flat mod, yalnızca 64 bit uzantıları etkinleştirilmiş Pentium 4 ve Core2'de mevcuttur.

Memory Addressing – Real-Address Mode

- Tüm **real address/segmented mode**, bir segment adresi ve bir offset adresinden oluşmalıdır.
  - **segment address**: herhangi bir 64K byte bellek bölümünün başlangıç adresi.
  - **offset address**: 64K byte bellek segmenti içindeki herhangi bir lokasyon
- **Logical address**: Segment adresi (seg_add) ve offset adresi (off_add) şu şekilde yazılabilir:
seg_add : off_add
  - 1000: F000 → 1000H segment adresi; F000H offseti

Outline

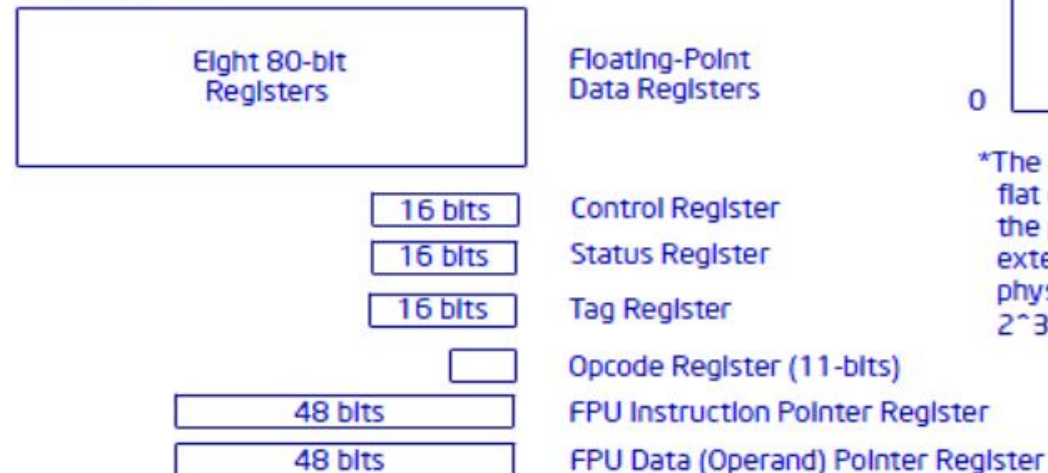
- Memory
  - Von Neumann vs. Harvard Architecture
  - Types of Memory
  - Memory Chips
  - Memory Interfacing
- Memory Architecture – A closer look
- Memory Architecture for Intel Processor
  - Memory Addressing
  - Registers for Programming Use

Programmer's model

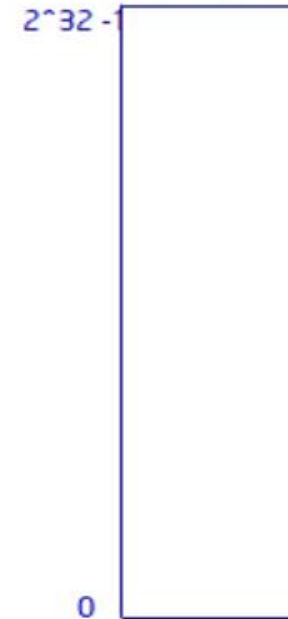
Basic Program Execution Registers

FPU Registers

Address Space*

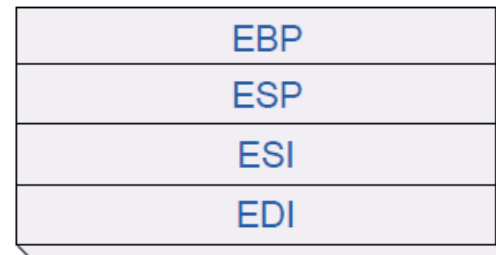
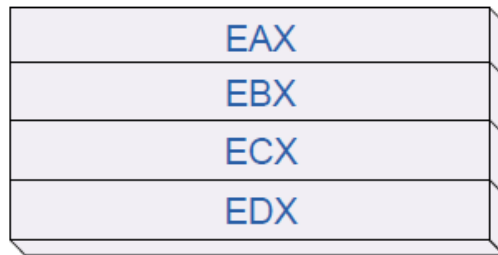

*The address space can be flat or segmented. Using the physical address extension mechanism, a physical address space of $2^{36} - 1$ can be addressed.

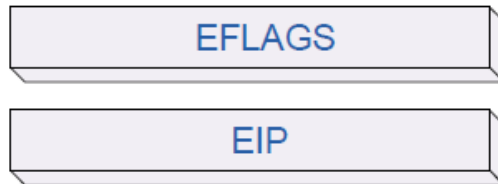

Basic Program Execution Registers

32-bit General-Purpose Registers

16-bit Segment Registers

- ❑ *EAX – accumulator*
- ❑ *ECX – loop counter*
- ❑ *ESP – stack pointer*
- ❑ *ESI, EDI – index registers*
- ❑ *EBP – extended frame pointer*

- ❑ *CS – code segment*
- ❑ *DS – data segment*
- ❑ *SS – stack segment*
- ❑ *ES, FS, GS - additional segments*

Accessing Parts of General-Purpose Registers

- Compatibility
  - 8080 (A, B, C, D, H, L)
  - 8086 (AX, BX, CX, DX, SI, DI, SP, BP)
- Use 8-bit name, 16-bit name, or 32-bit name

32-bit	16-bit	8-bit (high)	8-bit (low)
EAX	AX	AH	AL
EBX	BX	BH	BL
ECX	CX	CH	CL
EDX	DX	DH	DL

32-bit	16-bit
ESI	SI
EDI	DI
EBP	BP
ESP	SP

